

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL
Infotehnoloogia teaduskond

Anna-Liisa Lukk 204180IAAM

Rahapesu Andmebüroo iseteeninduskeskkonna analüüs ja kavandamine

Magistritöö

Juhendaja: Tiit Vapper
Teadusmagister

Tallinn 2024

Kokkuvõte

Magistritöö eesmärgiks oli viia läbi Rahapesu Andmebüroo uue iseteeninduskeskkonna äri- ja süsteemianalüüs ja kavandada selle arhitektuur.

Magistritöös lahendatav probleem seisnes selles, et Rahapesu Andmebüroo juhtumianalüüsi, strateegilise analüüsi ja järelevalve võimekused ei toeta asutuse strateegia efektiivset elluviimist. Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamiseks vajalike analüüside ja menetluste läbiviimiseks vajab Rahapesu Andmebüroo kohustatud isikutelt ja järelevalvesubjektidelt andmeid, kuid hetkel kasutusel olevad IT-lahendused ja äriprotsessid ei toeta kvaliteetset, süstemaatilist ja regulaarset andmekogumist. Madalast andmekvaliteedist tingituna esineb protsessides dubleerivaid tegevusi ja ajaressursi ebamõistlikku kasutust. Arvestades teiste riikide (nt Ühendkuningriikide) head praktikat kahtlaste tehingute andmete kogumisel, vajab ka Rahapesu Andmebüroo iseteeninduskeskkonda andmete efektiivsemaks kogumiseks kui ka klientidega infovahetuse parendamiseks ning teenuste ühte keskkonda suunamiseks.

Magistritöö eesmärgi saavutamiseks püstitas autor järgmised uurimisküsimused:

- 1) Kuidas aitab iseteeninduskeskkond täita Rahapesu Andmebüroo strateegiat?
- 2) Millistele nõuetele peab iseteeninduskeskkond vastama?
- 3) Missugune peaks olema uue iseteeninduskeskkonna arhitektuur?

Uurimisküsimustele vastamiseks kasutas autor järgmisi analüüsimetoodikaid:

- 1) Rahapesu Andmebüroo strateegia ja äriarhitektuuri analüüs (ArchiMate 3.2), sh väärtusvoo mudeli, võimekuste mudeli (sh soojuskaart), väärtusvoo ja võimekuste ühise mudeli ja motivatsioonimudeli loomine;
- 2) huvitatud osapoolte kaardistamine;
- 3) äriprotsesside (teadete analüüs, strateegiline analüüs, sobivusmenetlus, tegevuslubade menetlus) hetkeolukorra kaardistamine, parandusettepanekute tegemine ja uue lahenduse modelleerimine (BPMN, SIPOC);
- 4) kavandatud äriprotsesside mõõdikute (KPI-de) välja töötamine;

- 5) teiste riikide (Suurbritannia, Kanada, Holland) rahapesuandmete kogumise praktika analüüsimine;
- 6) ärinõuete ja -reeglite kaardistamine;
- 7) funktsionaalsete ja mittefunktsionaalsete nõuete kaardistamine (FURPS) ning prioriseerimine (MoSCoW);
- 8) kasutusmallide diagrammi koostamine ja kasutusmallide kirjeldamine;
- 9) äriinfomudeli loomine;
- 10) komponentdiagrammi loomine;
- 11) prototüübi (ekraanivaated) loomine.

Magistritöö tulemused:

- kaardistati Rahapesu Andmebüroo võimekused ja nende hetkeolukord;
- modelleeriti Rahapesu Andmebüroo võtmetähtsusega äriprotsessid ja leiti nende optimeerimisvõimalused;
- töötati välja KPI raamistik parendatud äriprotsesside tulemuslikkuse hindamiseks;
- töötati välja Rahapesu Andmebüroo iseteeninduskeskkonna visioon, mis on aluseks riigihanke koostamisele ja tulevase arenduspartneri poolt teostatavatele arendustöödele.

Magistritöö käigus kavandatud lahendus loob äriväärtust läbi mitme äriprotsessi parendamise kaudu. Esiteks kahtlaste tehingute kohta esitatavate teadete andmekvaliteet tõuseb, millest tulenevalt teadete analüüsimise aeg väheneb ja uurimisasutustele edastatavate uurimisobjektide arv suureneb. Teiseks kehtestatakse tegevusvaldkondade põhised aruannete vormid, mida kohustatud isikud peavad regulaarselt Rahapesu Andmebüroole esitama hakkama. Aruannete vormidega tagatakse kõrge andmekvaliteet, mille tulemusel saab Rahapesu Andmebüroo kogutud massandmete põhjal läbi viia strateegilist analüüsi. Parendatud strateegilise analüüsi tulemusel saab Rahapesu Andmebüroo rakendada järelevalve planeerimises riskipõhist objektide valikut ja avaldada regulaarselt statistikat, riskihinnanguid ja tüpoloogiateateid avalikkuse teadlikkuse tõstmiseks. Kolmandaks vähenevad ka sobivusmenetluste ja tegevusloa menetluste läbiviimise ajad, kuna infovahetuse senine ahel lüheneb, kehtestatakse kindlad vormid andmete esitamiseks ja menetluste läbiviimine (sh info

otsimine) koondatakse ühte kesksesse menetlussüsteemi. Vähemtähtsaks ei saa pidada asjaolu, et süsteemselt ja kvaliteetselt kogutud andmed tõstavad Rahapesu Andmebüroos masinõppe kasutamise potentsiaali trendide ja riskide tuvastamisel.

Kavandatud lahenduse edukaks realiseerimiseks on oluline, et paralleelselt oleks võimalik arendada ka Rahapesu Andmebüroo menetlussüsteemi RABIS, millesse hakkavad iseteeninduskeskkonna kaudu esitatud teated, aruanded ja taotlused analüüsimiseks laekuma. Seega järgmise etapina on vaja kaardistada nõuded, mille alusel senist menetlussüsteemis olevat teadete analüüsi funktsionaalsust muuta ning taotluste ja aruannete analüüsi funktsionaalsused luua. Lisaks on aruannete funktsionaalsuse realiseerimiseks vaja ettevalmistada tegevusalapõhised aruannete vormid ja need huvigruppidega kooskõlastada ning ministri määrusega kehtestada.